

Raportti: Luontoposiitiivinen Vantaa 2030 -toimintasuunnitelma / TeA

VD/2256/11.00.00.01/2024

TeA/SP/JV/TKr/AO/JH/VS

Esitetään hyväksyttäväksi konsultin kanssa yhteistyössä laadittu Luontoposiitiivinen Vantaa 2030 toimintasuunnitelma.

Vantaan Kaupunkirakenne ja ympäristö -palvelualueen tavoitteeksi kirjattiin vuonna 2023 "Vantaa on luontoposiitiivinen kaupunki 2030". Tavoitteen saavuttamiseksi kaupunki tilasi Ramboll Oy:ltä kokonaissuunnitelman, jota laadittiin yhteistyössä kaupungin asiantuntijoiden kanssa. Työn tuloksena syntyi raportti "Luontoposiitiivinen Vantaa 2030 -toimintasuunnitelma".

Vantaalla on tehty pitkäjännitteisesti työtä luonnon monimuotoisuuden huomioimiseksi. Kaupungin luonnon monimuotoisuus -tavoitteet ovat koottuna kaupungin strategiaa toteuttavaan Resurssiviisauden tiekarttaan. Tällä hetkellä tiekartan Monimuotoinen luonto -kaistalla on kuusi pää tavoitetta, joiden avulla kaupunki pyrkii muun muassa turvaamaan ja edistämään eliölajien sekä luontotyyppien säilymistä ja vahvistamaan ekosysteemien toimintaa pitkällä aikavälillä.

Myös muilla Resurssiviisauden tiekartan kaistoilla, kuten Vastuullinen Vantaa ja Yhdyskuntarakenne ja liikkuminen, on luonnon monimuotoisuutta tukevia tavoitteita. Ne liittyvät maankäyttöön, rakentamiseen, luonnonvarojen kestäväään käyttöön ja kiertotalouteen sekä koulutukseen ja yhteistyöhön. Tavoitteita ja niistä johdettujen toimenpiteiden toteutumista seurataan vuosittain Ympäristövahti-palvelussa ja niistä laaditaan yhteenveto Vantaan ympäristövastuuraporttiin.

Vantaa on sitoutunut luonnon monimuotoisuuden vaalimiseen ja edistämiseen muun muassa monien kansainvälisten sopimusten, strategioiden ja tavoitteiden kautta sekä EU:n ja kansallisen lainsäädännön myötä. Lisäksi Vantaa on kaupunkistrategiassaan nostanut keskeiseksi arvoksi vastuullisuuden sekä monimuotoisen luonnon tukemisen. Kaupunki haluaa toimia vastuullisesti ja edellyttää vastuullista toimintatapaa myös kumppaneiltaan.

Valmisteilla olevassa kansallisessa biodiversiteettistrategian luonnoksessa päätavoitteeksi on asetettu, että vuoteen 2030 mennessä luontokato on pysäytetty ja luonnon monimuotoisuus elpyy. Lisäksi viimeistään vuonna 2035 Suomi on luontoposiitiivinen. Tämä tarkoittaa sitä, että monimuotoisuuden tila on vähintään samalla tasolla kuin vuonna 2020 ja että ihmisen toiminta alkaa vahvistaa luonnon monimuotoisuutta.

Luonnon monimuotoisuuden väheneminen maailmanlaajuisesti vaarantaa ihmisen elämän ja taloudellisen toiminnan perustan. Vantaan resurssiviisauden tiekartan tavoitteissa pyritään luonnon monimuotoisuuden parantamiseen. Tarvitaan kuitenkin paljon enemmän ja kunnianhimoisempaa panostusta lumo-työhön, jotta Vantaan tavoitteet kokonaisuheikentymättömyydestä ja luontoposiitiivisuudesta voisivat toteutua.

Raportin "Luontoposiitiivinen Vantaa 2030 -toimintasuunnitelma" lähtökohtana on strategisen muutoksen mahdollistaminen Vantaalla kohti kaupunkia, jossa ihminen toimii luonnon kanssa sopusoinnussa. Toimintasuunnitelma tukee Vantaan Resurssiviisauden tiekartan työtä. Raportissa todetaan, että luontoposiitiivisuus tavoitteena merkitsee syvällistä, vallitsevaa ajattelutapaa muokkaavaa tai jopa mullistavaa muutosta. Se ei ole mahdollista pelkästään kaupungin omilla toimilla, vaan muutos syntyy laajalla sitoutumisella ja laajalla yhteistyöllä sidosryhmien kanssa.

Luontoposiitiivinen Vantaa 2030 -määritelmä

Valmistuneen työn keskeisenä tavoitteena oli luontoposiitiivinen Vantaa 2030 -tavoitteen määrittäminen. Erilaisista ehdotuksista päädyttiin esittämään seuraavaa:

“Vantaan kaupunki parantaa alueensa luonnon monimuotoisuutta ja nostaa luontoalueidensa ekologista tilaa. Vuoteen 2030 mennessä kaupunki korvaa yhdessä yritysten ja asukkaiden kanssa aktiivisesti alueellaan menetettyjä luontoarvoja enemmän kuin mitä haittoja kaupungin toimenpiteistä luonnolle aiheutuu.

Tämän lisäksi kaupunki, asukkaat ja yritykset vaikuttavat positiivisesti paikalliseen luontoon, jolloin luonnolla on entistä positiivisempi vaikutus niin kaupunkiin kuin sen asukkaisiin ja yrityksiin.”

Vantaan luontotyön nykytila

Toimintasuunnitelman pohjaksi kartoitettiin kaupungin luontotyön nykytila. Raportissa todetaan, että Vantaa on jo vauhdissa luontotyössä – kaupungilla on hyviä linjauksia ja luontoposiitiivisuutta tukevaa toimintaa. Toisaalta Resurssiviisauden tiekartan nykyisissä toimenpiteissä on vielä runsaasti hyödyntämätöntä vaikuttavuuspotentiaalia.

Raportissa esitettyjen havaintojen mukaan Vantaa tarvitsee lisää tietoa paikallisen luonnon nykytilasta sekä toimenpiteiden luontovaikutuksista matkallaan kohti luontoposiitiivisuutta. Tietoa pitää myös jakaa ymmärrettävästi ja hyödyntää laajasti erilaisissa yhteyksissä.

Lisäksi todetaan, että kaupunki tarvitsee luontosydämenjäljen kasvattamista. Tämä edellyttää ihmisten ja yhteisöjen ajattelutapojen syvällistä muutosta, johon puolestaan tarvitaan motivoivia ja voimaannuttavia oivalluksia muutoksen konkreettisista mahdollisuuksista. Sellaisia voivat tarjota vaikkapa erilaiset luontotalkoot. Luontoposiitiivisuudessa yleisemminkin yhdessä tekeminen on edellytys onnistumiselle. Siksi kannattaa miettiä, miten luontoposiitiivisuudesta tulee yhteinen asia ja miten kaupunki voi ohjata ja tukea kehitystä.

Huomionarvoista on toteamus siitä, ettei luonnon ääni kuulu Vantaan kaupunkiorganisaatiossa nykyisillä hallinnollisilla menetelmillä. Luonto tulisi saada vahvemmin mukaan päätöksentekoon.

Vantaan erityispiirteistä todettiin, että Vantaa on väylien kaupunki, jossa myös kaupungin kasvu haukkaa luontoverkostojen elinvoimaa. Kaikessa maankäytön suunnittelussa tulee kohdistaa erityishuomio luontoverkostojen (metsä-, niitty- ja siniverkostojen) vahvistamiseen.

Vantaa ei ole myöskään vielä tunnistanut kaikkia luonnon monimuotoisuuden positiivisia vaikutuksia tai sen tukemisen mahdollisuuksia. Vantaalla ne liittyvät tunnistettujen arvokkaiden luonnonympäristöjen lisäksi esimerkiksi kaupungin pitkään historiaan perinnebiotooppien ja uuselinympäristöjen muovaajana. Kaupungilla olisi erinomaiset mahdollisuudet profiloitua uudenlaisten, urbaanien kulttuuriympäristöjen luomisessa ja ottaa erityinen rooli luonnon monimuotoisuuden tukemisessa verrattuna muihin kasvaviin kaupunkeihin.

Luontoposiitiivinen Vantaa -tavoitteeseen pääseminen edellyttää kaupungin sisäisten linjausten ja niihin perustuvien toimintaohjeiden selvittämistä ja tarkempaa määrittelyä. Tämän toimintamallin tulee ottaa kokonaisvaltainen näkökulma luontotyöhön, jotta se tarjoaa näköaloja uudenlaiseen tekemiseen. Tavoitteena on kaikkien toimialojen yhteinen päämäärä ja toiminta.

Nykytilan selvityksen mukaan luontoposiitivisuustyö vaatii aikaa, eikä Vantaalla ole tällä hetkellä riittävästi resursseja luontoposiitivisuuden edistämiseksi tarvittavassa mittakaavassa. Kaupungin tulisi kohdentaa omaa toimintaansa harkiten oikeisiin asioihin ja hyödyntää työssä mm. ulkopuolisia rahoituslähteitä.

Toimenpiteet Luontoposiitivinen Vantaa 2030 -tavoitteen saavuttamiseksi

Nykytilan selvityksen pohjalta raporttiin "Luontoposiitivinen Vantaa 2030 -suunnitelma" valikoitui yhdeksän toimenpidettä Luontoposiitivinen 2030 -tavoitteen saavuttamiseksi. Osa toimenpiteistä tulisi aloittaa heti, ja kaikki esitetyt toimenpiteet olisi oltava tehtynä vuoden 2026 loppuun mennessä.

Toimenpiteet on lueteltu alla, ja niiden tarkemmat kuvaukset ovat löydettävissä liitteen raportissa.

- Resurssiviisauden tiekartan vaikuttavampi hyödyntäminen. Tarkennetaan jo olemassa olevia toimenpiteitä etenkin niiden vaikuttavuuden näkökulmasta
- Otetaan luontotieto tehokkaaseen käyttöön; tarkennetaan nykyisten Resurssiviisauden tiekartan toimenpiteiden luontotiedon hallinnan prosesseja ja seuranta
- Priorisoidaan luontoposiitivisuuden edistämisen kannalta keskeisiä Resurssiviisauden tiekartan toimenpiteitä
- Luodaan toimintamalli ja pilotti luontoposiitivisuutta edistävälle yhteistyölle eri toimijoiden ja erityisesti kaupungin ja yritysten välillä ja käynnistetään aluekohtainen pilottityö. Toimintamallin pohjana toimii kokonaisheikentymättömyyden malli, jota laajennetaan.
- Tuotetaan avoin ja vuorovaikutteinen luontokarttapalvelu Vantaasta
- Määritellään, laaditaan ja otetaan käyttöön ekologisesti kestävä kaupunkisuunnittelun ja toteutuksen ohjeisto
- Laaditaan menetelmä vihertehokkuuden toteutumisen seurantaan
- Pilotoidaan toiminnallisia luontokokemuksia tarjoavia tapahtumia
- Suunnitellaan ja toteutetaan Luontoposiitivinen Vantaa -brändi

Luontoposiitivisuustavoitetta ei pystytä toteuttamaan ilman lisämäärärahaa ja henkilöresursseja. Raportissa on esitetty resurssitarpeita, joita tarkennetaan vielä muun muassa kehysvalmisteluun. Lisärahaa tarvitaan esimerkiksi luontoselvityksiin seuraavan neljän vuoden aikana, jotta koko Vantaan alueen luonnon tila saadaan kartoitettua. Lisäksi tavoitteen edistämiseen tarvitaan kaupunkitasoinen luontoposiitivisuuskoordinaattori sekä erilaisiin selvityksiin ja viestinnällisiin toimenpiteisiin lisäresursointia. Pääosin tarpeet kohdentuvat kaupunkiympäristön toimialalle. Lisäksi tavoitteena on hakea ulkopuolista rahoitusta.

Kokonaisheikentymättömyyden malli ja ekologinen kompensatio

Luontoposiitivisuustyöhön liittyy kokonaisheikentymättömyyden tilan saavuttaminen, mikä tarkoittaa sitä, että ihmistoimien vaikutus ei aiheuta luonnon tilan heikkenemistä. Vantaalle laadittavan kokonaisheikentymättömyyden mallin avulla kyetään sovittamaan yhteen kaupungin kannalta välttämättömien hankkeiden toteuttaminen ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen niin, että hankkeiden aiheuttamat haitat luonnolle kyetään ensisijaisesti välttämään tai lieventämään sekä viime kädessä korvaamaan vastaavien luontoarvojen tuottamisella toisaalla.

Kokonaisheikentymättömyys saavutetaan, kun luonnolle koitua haitta on hyvitetty täysimääräisesti. Ekologisen kompensaation avulla voidaan tuottaa hyvittäviä luontoarvoja lisäämällä ja suojelemalla luonnon monimuotoisuutta toisaalla. Ekologisessa kompensaatiossa hyvittävät toimenpiteet tulee olla tehtynä ennen heikentäviä toimenpiteitä. Etupainotteisesti tehtynä hyvittävät toimenpiteet eivät ole hankkeiden hidasteena ja kompensatio voidaan ottaa jouhevasti osaksi suunnittelua.

Viestintä ja vuorovaikutus

Toimintasuunnitelman mukaan luontoposiitivisuus tavoitteena vaatii muutoksia ajattelutavassa ja toimintamalleissa sekä Vantaan kaupungin sisäisessä työssä että vuorovaikutuksessa muihin sidosryhmiin. Viestinnän ja vuorovaikutuksen kehittämiseksi esitettiin seuraavat keinot: Luodaan Vantaalle luontoposiitivisuuden brändi, tuotetaan tietopakettit luontoposiitivisuudesta ja perustetaan osallistava alusta eli matalan kynnyksen paikka, josta yritykset, asukkaat ja muut toimijat saavat tukea ja voivat luoda verkostoa kohti yhteistä tavoitetta.

Jatkotyöskentely

Raportissa "Luontoposiitivinen Vantaa 2030 -toimintasuunnitelma" esitetyt toimet viedään Resurssiviisauden tiekartan toteutussuunnitelmiin (Ympäristövahtiin) tänä keväänä raportoinnin yhteydessä. Toimenpiteiden ja kustannusten vastuiden määrittely on aloitettu. Luontoposiitivinen Vantaa 2030 -tavoitteen saavuttaminen edellyttää luontoresursseihin huomattavaa lisäystä vuodesta 2025 lähtien ja tätä tarvetta arvioidaan muun muassa henkilöstösuunnittelun ja talousarvioprosessin yhteydessä.

Jatkotyössä hyödynnetään myös raportin laatimisen yhteydessä pidettyjen kaupungin sisäisen työpajan ja sidosryhmätyöpajan tuloksia luontoposiitivisuustavoitteen edistämiseksi. Näitä ovat esimerkiksi ideat yhteistyöhön kaupungin sisällä sekä muun muassa asukkaiden, järjestöjen ja yritysten kanssa.

Kaupunkiympäristölautakunta 9.4.2024 § 6

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) hyväksyä toimintasuunnitelmaraportti jatkotyöskentelyn pohjaksi, ja
- b) esittää toimintasuunnitelma kaupunginhallitukselle tiedoksi merkittäväksi

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Merkittiin, että vihreä lautakuntaryhmä jätti asiaan seuraavan pöytäkirjalausuman, johon sd:n ryhmä yhtyi:

"Toimintasuunnitelman jatkokehityksessä on löydettävä selkeät, mitattavat indikaattorit, joiden avulla luontoposiitivisuuden toteutuminen vuonna 2030 voidaan luotettavasti todentaa."

Toimintasuunnitelma sisältää useita poikkihallinnollista koordinaatiota vaativia toimenpiteitä, joten toimintasuunnitelmaa on jatkokehitettävä tiiviissä yhteistyössä kaupungin muiden toimialojen kanssa."

Liitteet:

- "Luontoposiitivinen Vantaa 2030 -toimintasuunnitelma" -raportti

Täytäntöönpano: ote kaupunginhallitukselle

Muutoksenhakuohje: 3. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

Tina Kristiansson, ympäristöpäällikkö vs., p. 050 314 5684

Vantaa

Anna Ojala, ympäristösuunnittelija, p. 040 484 0738
etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi